

Alþingi
Nefndasvið
150 REYKJAVÍK

Persónuvernd

Rauðarárstíg 10 105 Reykjavík
sími: 510 9600 bréfasími: 510 9606
netfang: postur@personuvernd.is
veffang: personuvernd.is

Reykjavík, 12. janúar 2004
Tilvísun: 2003110549 ÞS/--

Efni: Umsögn Persónuverndar um frumvarp til laga um váttryggingarsamninga

Persónuvernd vísar til bréfa yðar, dags. 12. og 18. nóvember f.á., þar sem óskað er umsagnar um frumvarp til laga um váttryggingarsamninga. Persónuvernd hefur nú farið yfir þetta frumvarp. Þau ákvæði frumvarpsins, sem með einum eða öðrum hætti varða meðferð persónuupplýsinga, eru einkum 19.–24. gr., 29. gr., 36. gr., 47. gr., 4. mgr. 50. gr., d-liður 2. mgr. 54. gr., 1. mgr. 56. gr., 1. og 2. mgr. 58. gr., e-liður 2. mgr. 70. gr., 73. gr., 2. mgr. 76. gr., 1. mgr. 80. gr., 1. mgr. 81. gr., 82.–89. gr., 2. mgr. 100. gr., 1. mgr. 101. gr., 1. og 2. mgr. 105. gr., 112. gr., 113. gr., 120. gr., 3. mgr. 123. gr., e-liður 1. mgr. 127. gr., 128. gr., 1. mgr. 129. gr., 1. og 2. mgr. 131. gr., 135. gr. og 140. gr.

Persónuvernd telur ekki ástæðu til að gera athugasemdir við öll þessi ákvæði frumvarpsins. Hins vegar bendir stofnunin á að verði það að lögum verður þeim beitt í samræmi við fyrirmæli laga nr. 77/2000 um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga, þ. á m. kröfur 1. mgr. 7. gr. um, m.a., að með persónuupplýsingar skal unnið í málefnalegum tilgangi, sbr. 1. og 2. tölul., að aldrei skal unnið með meiri persónuupplýsingar en nauðsynlegt er vegna tilgangsins með vinnslunni, sbr. 3. tölul., og að persónuupplýsingar skulu vera áreiðanlegar, sbr. 4. tölul. Er því lagt til að þetta verði sérstaklega tekið fram í lögnum sjálfum. Hefur Persónuvernd auk þessa ákveðið að gera sérstakar athugasemdir við nokkur ákvæði frumvarpsins, eða sem hér greinir:

1. Í 19. gr. er kveðið á um skyldu váttryggingartaka til að veita váttryggingafélagi upplýsingar um atvik sem haft geta þýðingu við mat þess á áhættu af gerð váttryggingarsamnings um skaðatryggingu (þ.e. tryggingu fyrir munatjóni). Segir að upplýsinganna skuli aflað beint frá váttryggingartaka, eða eftir atvikum váttryggðum. Þá segir að sé upplýsinga aflað hjá öðrum en váttryggingartaka eða váttryggðum skuli skriflegt, upplýst samþykki viðkomandi liggja fyrir áður en upplýsinganna er aflað. Í athugasemdum við þetta ákvæði kemur fram að skylda til að veita upplýsingar hvílir ekki á váttryggðum, heldur aðeins á váttryggingartaka, sbr. og 4. gr. gildandi laga um váttryggingarsamninga nr. 20/1954, nema í undantekningartilvikum, þ.e. þegar reglur 29. gr. frumvarpsins um samsömun í ákveðnum tegundum váttrygginga við vissa

einstaklinga, m.a. ættingja, eiga við. Í ljósi þessa telur Persónuvernd ákvæðið geta leitt til þess að váttryggingartaki veiti upplýsingar um váttryggðan, s.s. um heilsufar, án þess að sá síðarnefndi hafi veitt heimild til slíkrar upplýsingagjafar. Á þetta getur t.d. reynt í hópváttryggingum þegar einn váttryggingartaki tekur að sér að semja um váttryggingu fyrir marga váttryggða. Þó að ekki sé unnt að fullyrða að 19. gr. veiti heimild til upplýsingagjafar sem þessarar, verði frumvarpið að lögum, telur Persónuvernd nauðsynlegt, í ljósi þess um getur verið að ræða viðkvæmar persónuupplýsingar, að kveðið verði sérstaklega á um hvernig einkalífsréttur váttryggðs skuli varinn við upplýsingagiöf váttryggingartaka. *Leggur Persónuvernd því til að á eftir 3. málsl. 1. mgr. 19. gr., um nauðsyn upplýsts samþykkeis við öflun upplýsinga frá öðrum en váttryggingartaka eða váttryggðum, verði bætt við nýjum másl., svohljóðandi: „Hið sama á við þegar váttryggingartaki veitir upplýsingar fyrir hönd váttryggðs.“*

2. Í 73. gr. er kveðið á um að þegar váttryggingafélag taki ákvörðun um hvort það veiti váttryggingu og meti áhættu sína skuli það leggja til grundvallar heilsu hins váttryggða á því tímamarki er váttryggingartaki afhenti fullbúna umsókn um tiltekna váttryggingu. Félagið geti hins vegar einnig tekið tillit til þess að heilsu váttryggðs hafi hrakað eftir að umsókn var afhent ef það tengist aðstæðum sem voru fyrir hendi við afhendingu hennar og skýrt er frá við athuganir þess. Í þessu ákvæði er gert ráð fyrir sjálfstæðri öflun váttryggingafélags á heilsufarsupplýsingum um váttryggðan eftir að því hefur borist umsókn um váttryggingu, eins og nánar kemur fram í athugasemdum við það, þ.e. til að kanna hvort heilsu hans hafi hrakað og meta áhættu sína og hæfilega fjárhæð iðgjalds í ljósi þess. Ljóst er að þessi upplýsingaöflun verður að byggjast á skriflegu, upplýstu samþykki, sbr. 19. gr. frumvarpsins. *Í því sambandi leggur Persónuvernd áherslu á að í slíku samþykki skal koma skýrt fram hvaða upplýsinga váttryggingafélag má afla um váttryggðan, frá hverjum og í hvaða tilgangi.*
3. Í 1. mgr. 82. gr. er kveðið á um skyldu váttryggingartaka til að veita váttryggingafélagi upplýsingar um atvik sem haft geta þýðingu við mat þess á áhættu af gerð váttryggingarsamnings um persónutryggingu (þ.e. tryggingu fyrir líkamstjóni og dauða). Er ákvæðið samhljóða 1. mgr. 19. gr. frumvarpsins og vísast því hér til athugasemda við það ákvæði í 1. tölul. þessarar umsagnar. *Leggur Persónuvernd að við 1. mgr. 82. gr. verði bætt nýju ákvæði, samhljóða því sem þar er gerð tillaga um.*
4. Í 2. mgr. 82. gr. er kveðið á um að váttryggingafélagi sé óheimilt, fyrir eða eftir gerð samnings um persónutryggingu, að óska eftir, afla með einhverjum öðrum hætti, taka við eða hagnýta sér upplýsingar um erfðaeiginleika manns og áhættu á því að hann þrói með sér eða fái sjúkdóma. Félaginu sé einnig óheimilt að óska eftir rannsóknnum sem teljast nauðsynlegar til þess að kostur sé á að fá slíkar upplýsingar. *Persónuvernd fagnar þessu ákvæði en gerir þó athugasemd við niðurlag þess, þ.e. að þetta bann gildi þó ekki um athugun á núverandi eða fyrra heilsufari mannsins eða annarra einstaklinga. Í athugasemdum við ákvæðið kemur fram að samkvæmt þessari undanþágu má athuga heilsufar skyldmenna til að meta tilefni til að rannsaka fyrra eða núverandi heilsufar þess sem óskar váttryggingar. Ekki sé hins vegar heimilt að athuga heilsufar skyldmenna til að kanna arfgenga þætti. Persónuvernd telur ekki unnt að aðgreina þetta tvennt. Í athugasemdunum segir raunar að ljóst sé að munurinn á þessu tvennu sé ekki glöggur. Aftur á móti telur Persónuvernd að athugun á heilsufari skyldmenna til að meta tilefni til að rannsaka heilsufar váttryggðs geti edli málsins samkvæmt ekki falið í sér annað en könnun á því hvort telja meggi hættu á arfgengum sjúkdómi og hvort sérstök könnun á heilsufari váttryggðs sé þar af leiðandi nauðsynleg. Leggur Persónuvernd því til að orðin „eða annarra einstaklinga“ aftast í 2. mgr. 82. gr. frumvarpsins verði felld brott.*
5. Í 112. gr. eru ákvæði um skrá sem hvert líftryggingafélag á að halda um alla þá líftryggingarsamninga sem það gerir, þ.e. svonefnda líftryggingaskrá. Í skránni skulu koma

fram váttryggingarskilmálar um hvern og einn samning, réttindi um greiðslur í framtíðinni, iðgjaldagreiðslur og hver sé váttryggingartaki og hver sé váttryggður. Þá skal það og koma fram ef einhver hefur öðlast rétt til váttryggingarinnar (t.d. samkvæmt framsali eða veðsetningu, sbr. athugasemdir við ákvæðið), hvort váttryggingartaka hafi verið veitt heimild til nauðasamninga, hvort bú hans hafi verið tekið til skipta og hvort hann hafi verið sviptur lögræði. Samkvæmt athugasemdum við ákvæðið er líftryggingaskrá ætlað að fullnægja kröfum viðskiptaöryggis. Þá segir í athugasemdunum að skrá megi önnur atriði en talin eru upp í ákvæðinu, einkum ef þau samrýmast því markmiði að tryggja viðskipti með réttindin. *Persónuvernd telur hins vegar vandséð að málefnalegt geti verið að skrá í skrána upplýsingar um önnur þau atriði en sem tengjast viðskiptaöryggi*, enda verður hvorki séð af ákvæðinu né athugasemdum við það að skráin hafi nokkurt annað hlutverk. Vísast í þessu sambandi til grundvallarkrafna 1. mgr. 7. gr. laga nr. 77/2000 til vinnslu persónuupplýsinga, m.a. að ekki sé unnið með meiri upplýsingar en nauðsyn krefur vegna yfirlýsts tilgangs með vinnslunni, sbr. 3. tölul. Hins vegar tekur Persónuvernd undir þau orð í athugasemdum við XVII. kafla frumvarpsins, þar sem 112. gr. er að finna, að skráning yfir líftryggingarsamninga skuli ekki vera í verðbréfamiðstöð skv. lögum nr. 131/1997 um eignarskráningu verðbréfa, sem og þau rök sem færð eru fyrir því, m.a. að þar sem um viðkvæmar persónuupplýsingar geti verið að ræða kunni Persónuvernd að gera aðrar kröfur til varðveislu þeirra en varðveislu upplýsinga skv. lögum nr. 131/1997. *Ljóst er og að gera verður strangar kröfur til öryggis persónuupplýsinga í líftryggingaskrá*, sbr. 2. mgr. 11. gr. þar sem kemur m.a. fram að öryggisráðstafanir eiga að tryggja nægilegt öryggi miðað við áhættu af vinnslunni og eðli þeirra gagna sem verja á.

6. Í 113. gr. er kveðið á um hverjum veita má aðgang að upplýsingum, þ.e. endurriti, úr líftryggingaskrá. Þá er þar og kveðið á um að endurrit skuli aðeins hafa að geyma upplýsingar sem þýðingu hafi fyrir þann sem krefst þess, sem og að váttryggingafélag hafi að öðru leyti þagnarskyldu um efni líftryggingaskrár. *Persónuvernd fagnar því að sérstaklega sé kveðið á um þessi atriði*. Þó að grundvallarkröfur 1. mgr. 7. gr. laga nr. 77/2000 um, m.a., að eingöngu skal unnið með persónuupplýsingar í málefnalegum tilgangi, sbr. 1. og 2. tölul., og að ekki skal unnið með meiri persónuupplýsingar en nauðsynlegt er vegna tilgangsins með vinnslunni, sbr. 3. tölul., gildi um meðferð persónuupplýsinga í váttryggingarstarfsemi, *er mikilvægt að þetta sé áréttað í 113. gr. frumvarpsins*, enda kunna upplýsingar í líftryggingaskrá að vera viðkvæmar, einkum þar sem þær kunna að lúta að heilsuhögum, sbr. c-lið 8. tölul. 2. gr. laga nr. 77/2000. Er það raunar tekið fram í athugasemdum við ákvæðið.
7. Samkvæmt 3. mgr. 140. gr. getur viðskiptaráðherra ákveðið með reglugerð að ákvæðum 113.–115. gr. um líftryggingaskrár skuli beitt um skrár yfir þátttakendur hópvátrygginga sem haldnar er af váttryggingartökum. Þegar um er að ræða skrár váttryggingartaka yfir váttryggða samkvæmt líftryggingarsamningum telur Persónuvernd hins vegar í öllum tilvikum nauðsynlegt að 113. gr. gildi, enda geta slíkar skrár haft að geyma upplýsingar sama eðlis. *Því er lagt til að við 3. mgr. 140. gr. verði bætt nýjum málsl. sem komi í lok ákvæðisins, svohljóðandi: „Ákvæði 113. gr. skal þó ávallt beitt um slíka skrá sé um að ræða líftryggingu.“*

Virðingarfyllt

Þórunn Sveinsson
lögfræðingur